

Сергій Дашкевич,

PhD, старший викладач

кафедри кримінального права та процесу

Західноукраїнського національного

університету

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4088-7729>

Юрій Семененко,

PhD, старший викладач

кафедри економічної кібернетики та

інформатики

Західноукраїнського національного

університету

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8334-9766>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ЗАХИСТУ КЛІЄНТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Сучасні цифрові технології суттєво впливають на різні сфери суспільного життя, зокрема на правову систему. В статті досліджуються можливості застосування штучного інтелекту в кримінальному провадженні, зокрема у діяльності адвоката. Розглянуто ключові напрями використання ШІ, такі як аналіз доказів, автоматизований пошук судової практики, прогнозування рішень суду, генерація юридичних документів та застосування чат-ботів для первинного консультування клієнтів.

Окремо проаналізовано правові аспекти впровадження ШІ в кримінальному процесі України. Розглянуто питання відповідності технологій чинному законодавству, захисту персональних даних, а також потенційних етичних ризиків, пов'язаних із алгоритмічною упередженістю та відсутністю відповідальності штучного інтелекту за прийняті рішення.

Визначено основні проблеми, які перешкоджають інтеграції цифрових технологій у кримінальний захист в Україні, зокрема відсутність спеціального нормативного регулювання та необхідність підготовки юристів до роботи з такими інструментами.

Обґрунтовано перспективи розвитку ШІ у сфері кримінального права, наголошено на важливості створення законодавчих ініціатив для врегулювання використання технологій у кримінальному судочинстві.

Ключові слова: цифрові технології, штучний інтелект, кримінальне право, адвокатура, правосуддя.

Dashkevych S., Semenenko Y.

Use of artificial intelligence technologies in client defense during criminal proceedings

Modern digital technologies have a significant impact on various spheres of social life, particularly the legal system. The use of artificial intelligence (AI) in criminal proceedings opens up new opportunities for lawyers, judges, prosecutors, and other participants in the judicial process. Through the automation of routine processes, intelligent analysis of large volumes of information, and rapid prediction of court decisions, legal practice becomes more efficient and technologically advanced. This is especially important in the context of an increasing number of court cases, the complexity of legal norms, and the need for quick access to legal information.

The article explores the role of artificial intelligence in the context of client protection in criminal proceedings within the legal system of Ukraine. It is noted that modern algorithms can significantly assist lawyers in preparing for court proceedings, analyzing case materials, searching for relevant legal precedents, and determining the best defense strategy for the client. The use of AI technologies allows for improved accuracy in legal analysis, reduced time for information retrieval, and minimized risk of human error.

The main areas of AI application in legal practice are outlined, including the analysis of case law, precedent search, assessment of evidentiary bases, prediction of court decisions, automated creation of legal documents, and the use of legal Chatbots for initial consultations. The implementation of such tools enables lawyers to focus on the strategic aspects of client defense rather than routine work.

The article examines the potential benefits and risks of AI use in criminal proceedings. The main advantages

include the speed and accuracy of legal data processing, increased efficiency in legal work, and the minimization of human error in evidence analysis. At the same time, the risks include issues of algorithmic bias, the possibility of using incorrect or incomplete data, and the lack of regulatory oversight on AI use in court proceedings in Ukraine, which could lead to violations of human rights.

The article also provides an analysis of the potential prospects for AI use in the field of criminal defense in Ukraine. It substantiates the necessity of developing relevant legislative initiatives that would regulate the legal aspects of digital technology usage in criminal proceedings, as well as the need to train lawyers and legal professionals in working with such tools.

Thus, the use of artificial intelligence in the field of criminal law opens up significant opportunities for improving the efficiency of judicial processes and client defense. However, to ensure transparency and fairness, it is essential to establish clear legislative frameworks that will regulate the use of such technologies in Ukraine's legal system.

Keywords: digital technologies, artificial intelligence, criminal law, advocacy, justice.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для вдосконалення кримінального провадження, зокрема щодо ефективного захисту клієнта. Використання штучного інтелекту здатне значно підвищити швидкість і точність аналізу правових матеріалів, оптимізувати роботу адвокатів та забезпечити доступ до великого масиву судової практики. Це створює потенціал для підвищення якості правової допомоги, мінімізації людських помилок та вдосконалення стратегії захисту клієнта.

Застосування штучного інтелекту в адвокатській діяльності відкриває нові перспективи в автоматизації збору та обробки юридичної інформації. Інтелектуальні алгоритми можуть швидко знаходити релевантні прецеденти, аналізувати великі обсяги доказової бази та надавати рекомендації щодо найбільш ефективних підходів до ведення справи. Технології ШІ можуть використовуватися для прогнозування можливих рішень суду, що дає змогу адвокатам краще готуватися до судових процесів і вибудовувати аргументацію на основі об'єктивних даних.

Впровадження інноваційних рішень на основі ШІ також може сприяти підвищенню доступності правової допомоги. Юридичні чат-боти та автоматизовані консультанти здатні надавати швидкі та коректні відповіді на типові запитання, що дає змогу оптимізувати час роботи адвокатів і зосередитися на складних справах, які потребують глибокого аналізу.

Потребує подальшого дослідження питання ефективної інтеграції ШІ в адвокатську діяльність, визначення найперспективніших напрямків його застосування, а також оцінки впливу таких технологій на результати судових процесів. Актуальним є вивчення можливостей використання ШІ у кримінальному захисті, що дасть змогу розробити ефективні рекомендації для його застосування в правовій практиці України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням використання технологій штучного інтелекту в кримінальному праві та адвокатській діяльності займається велика кількість українських та іноземних вчених. Олександр Радутний досліджує можливості визнання штучного інтелекту суб'єктом кримінально-правових відносин [3; 4]. Олександр Бугера комплексно досліджує використання штучного інтелекту для запобігання злочинності [5]. Габріель Халеві аналізує питання кримінальної відповідальності штучного інтелекту та можливості його інтеграції в правову систему [6].

Мета дослідження полягає в дослідженні та обґрунтуванні можливостей використання технологій штучного інтелекту в кримінальному провадженні, зокрема в адвокатській діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та їхньої інтеграції у всі сфери суспільного життя юридична сфера не залишається осторонь глобальних змін. Збільшення обсягу правової інформації, необхідність її оперативного аналізу та зростаючі вимоги до ефективності правозастосування зумовлюють потребу у впровадженні новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту. Штучний інтелект – це інтелект, що має штучне походження та імітує (моделює) певну сукупність когнітивних функцій, еквівалентних відповідним когнітивним функціям людини [1].

Використання ШІ в юридичній діяльності відкриває широкі можливості для оптимізації правових процесів, автоматизації рутинних завдань, підвищення точності аналізу нормативно-правових актів та судової практики. Особливо актуальним це питання стає у сфері кримінального права, де від швидкості та якості ухвалення рішень залежить не лише ефективність судочинства, а й дотримання принципів правосуддя.

ШІ здатен оптимізувати ключові процеси юридичної діяльності, зокрема аналіз правової документації, прогнозування судових рішень та автоматизацію рутинних завдань. Сучасні алгоритми забезпечують

швидке опрацювання великих масивів даних, що дає змогу юристам ефективніше працювати з нормативними актами, судовою практикою та доказовою базою. У кримінальному провадженні такі можливості відіграють особливо важливу роль, оскільки вони дають змогу зменшити ризик помилок, підвищити якість правового захисту та вдосконалити стратегії ведення справ.

Технології на основі штучного інтелекту можуть сприяти автоматизації первинного консультування, що дасть змогу особам, які не мають змоги звернутися до кваліфікованого адвоката, отримати базову правову допомогу. В поєднанні з аналітичними можливостями та прогнозуванням судових рішень це створює передумови для підвищення ефективності юридичної діяльності, забезпечуючи прозорість та об'єктивність у правозастосуванні.

У кримінальному процесі адвокат відіграє одну із ключових ролей, адже саме на нього покладено обов'язок захисту підозрюваного, обвинуваченого. Рівень кваліфікації та дії адвоката мають важливе значення для результату розгляду справи та прийняття об'єктивного рішення. Згідно з чинним законодавством, повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю та ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги [2].

Адвокат у кримінальному процесі виконує ключову роль у забезпеченні захисту прав і свобод підозрюваних, обвинувачених та засуджених осіб. Його діяльність спрямована на дотримання принципів справедливого судочинства, забезпечення процесуальної рівності сторін і запобігання порушенням прав людини. Сучасний розвиток цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, відкриває нові можливості для оптимізації адвокатської діяльності, розширюючи її ефективність та підвищуючи якість правової допомоги.

ШІ здатний суттєво покращити виконання адвокатом його функцій завдяки автоматизованому аналізу великого масиву юридичних даних, судової практики та законодавчих актів. Інтелектуальні системи можуть допомагати у виявленні релевантних прецедентів, оцінці доказової бази, прогнозуванні можливих рішень суду та підготовці процесуальних документів. Це дає змогу адвокату швидше знаходити необхідну інформацію, ефективніше будувати лінію захисту та мінімізувати ризики, пов'язані з людським фактором.

Важливою сферою застосування ШІ є автоматизоване проведення юридичних досліджень, що значно скорочує час на підготовку до судового процесу. Юридичні чат-боти та експертні системи можуть забезпечувати первинне консультування клієнтів, відповідати на типові запитання та допомагати у формуванні стратегії захисту. Крім того, технології машинного навчання дають змогу аналізувати тенденції в судовій практиці, допомагаючи адвокатам оцінювати ймовірність ухвалення певного рішення у конкретній справі (рис. 1).

Рис. 1. Сфери застосування штучного інтелекту в адвокатській діяльності

Аналіз доказів та документів є одним із ключових напрямів застосування штучного інтелекту в кримінальному захисті. Використання сучасних алгоритмів дає змогу значно прискорити обробку великих обсягів юридичних документів, що є важливим аспектом роботи адвоката. Завдяки технологіям машинного

навчання та обробки природної мови ШІ здатний швидко класифікувати, систематизувати та витягати релевантну інформацію з текстових матеріалів, що значно знижує час, необхідний для аналізу справи.

Однією з переваг використання штучного інтелекту є можливість виявлення невідповідностей та слабких місць у матеріалах обвинувачення. Інтелектуальні системи можуть порівнювати дані із судовою практикою, перевіряти узгодженість доказів та знаходити потенційні суперечності у свідченнях чи інших матеріалах справи. Це дає змогу адвокату формувати більш обґрунтовану лінію захисту, вказуючи на недоліки слідства та порушення процесуальних норм.

Автоматизований аналіз юридичних документів сприяє виявленню прихованих закономірностей, які можуть бути важливими для захисту клієнта. ШІ може знаходити прецеденти, що мають схожі обставини, прогнозувати можливий розвиток подій та допомагати у формуванні стратегічних рішень. У результаті це дає змогу адвокатам більш ефективно використовувати доступні дані та підвищувати якість своєї правозахисної діяльності.

Одним із ключових завдань адвокатської діяльності у кримінальному процесі є глибокий аналіз судової практики та пошук прецедентів, які можуть вплинути на стратегію захисту. Штучний інтелект, зокрема алгоритми обробки природної мови (NLP), значно розширює можливості юристів у цій сфері, забезпечуючи швидкий доступ до великого масиву правової інформації та допомагаючи знайти найбільш релевантні рішення.

Сучасні NLP-алгоритми здатні аналізувати текстові дані судових рішень, виявляти ключові правові поняття, встановлювати логічні зв'язки між справами та виявляти приховані закономірності в судовій практиці. Вони можуть автоматично витягати суттєві елементи з текстів рішень, такі як правові аргументи, застосовані норми права та кінцеві висновки суду. Це дає змогу адвокатам швидко оцінювати, наскільки певний прецедент відповідає обставинам їхньої справи та як його можна використати у процесі захисту.

Автоматизований пошук судових рішень на основі штучного інтелекту значно перевищує традиційні методи аналізу. Юридичні бази даних, оснащені алгоритмами ШІ, здатні миттєво знаходити релевантні справи, ґрунтуючись не лише на ключових словах, а й на змістовному аналізі фактів та аргументації. Це дає змогу юристам уникнути рутинного перегляду великої кількості документів та зосередитися на стратегічному плануванні захисту.

AI-системи прогнозування судових рішень базуються на аналізі текстів рішень, доказової бази, юридичних аргументів, поведінки суддів та інших чинників, що впливали на результати попередніх справ. Такі алгоритми здатні виявляти приховані кореляції між типом злочину, представленими доказами, аргументами сторін і винесеним вироком. Це дає змогу моделювати ймовірний розвиток судового процесу та оцінювати ризики для захисту.

У США та Європі вже існують успішні приклади впровадження таких технологій. Зокрема, система COMPAS (Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions) використовується для оцінки ризику повторного правопорушення, що впливає на рішення суддів щодо запобіжних заходів і умовно-дострокового звільнення. Водночас подібні інструменти викликають дискусії щодо можливих проявів алгоритмічної упередженості, оскільки вони можуть відтворювати соціальні стереотипи, що закладені в історичних даних.

Однією з важливих можливостей штучного інтелекту в кримінальному захисті є автоматизація створення процесуальних документів, що суттєво спрощує роботу адвокатів та юристів. Використовуючи алгоритми обробки природної мови (NLP) та машинного навчання, AI-системи можуть генерувати юридичні тексти, зокрема клопотання, запити, апеляційні скарги та інші процесуальні документи. Це дає змогу значно скоротити час на їх підготовку, підвищити точність формулювань і мінімізувати ризик технічних помилок.

Штучний інтелект може аналізувати базу нормативно-правових актів, судової практики та зразків документів, щоб формувати текст відповідно до встановлених вимог. Системи на основі ШІ можуть не лише заповнювати стандартні форми, а й адаптувати тексти до специфіки конкретної справи, враховуючи особливості законодавства та аргументацію сторін. Це особливо актуально у складних судових процесах, де необхідно швидко реагувати на нові обставини та оперативно готувати юридичні документи.

Застосування AI для автоматичного створення процесуальних документів також сприяє підвищенню ефективності роботи адвокатів, даючи змогу їм більше часу приділяти стратегічним аспектам захисту. Юристи можуть використовувати спеціалізовані платформи, які аналізують судові рішення та надають рекомендації щодо формулювання аргументів у документах. Крім того, інтеграція таких рішень у систему

електронного судочинства може значно пришвидшити подачу та розгляд документів, зменшуючи навантаження на судові органи.

Використання штучного інтелекту в вигляді юридичних чат-ботів та автоматизованих помічників відкриває нові можливості для надання правової допомоги, особливо в питаннях первинного консультування клієнтів. Такі системи на основі AI здатні швидко аналізувати запити користувачів, знаходити релевантні правові норми та надавати попередні консультації щодо правових питань. Вони можуть бути інтегровані у веб-сайти юридичних компаній, мобільні додатки чи платформи електронного правосуддя, забезпечуючи доступність правової інформації 24/7 [7].

Основною перевагою таких чат-ботів є швидкість обробки запитів і можливість надання точних відповідей, що базуються на великому масиві нормативно-правових актів та судової практики. AI-асистенти можуть допомагати клієнтам у розумінні їхніх прав та обов'язків, консультувати щодо можливих дій у конкретних правових ситуаціях, а також спрямовувати їх до відповідних фахівців для подальшого розгляду складних справ. Чат-боти можуть автоматично формувати базові юридичні документи, такі як заяви, скарги або звернення до суду.

Використання штучного інтелекту у кримінальному провадженні, попри значні перспективи, супроводжується серйозними викликами та ризиками. Одним із ключових питань є довіра до рішень, які ухвалює ШІ під час аналізу доказової бази та прогнозування судових рішень. Алгоритми машинного навчання навчаються на історичних даних, що можуть містити системні упередження, спричинені людськими факторами або особливостями правозастосовної практики. Це може призводити до нерівномірного трактування справ, дискримінації певних груп або помилкових оцінок обставин справи. Відсутність юридичної відповідальності ШІ за прийняті рішення ставить під сумнів його використання у критично важливих аспектах правосуддя.

Окремої уваги потребують питання конфіденційності та безпеки даних, адже кримінальні справи часто містять чутливу інформацію про осіб, докази та внутрішні матеріали слідства. Використання таких даних у системах ШІ потребує чітко визначених механізмів контролю, щоб уникнути витоку інформації або її використання третіми сторонами. Незахищені алгоритми можуть стати об'єктом кібератак або маніпуляцій, що загрожує справедливості судового розгляду. Необхідність дотримання міжнародних стандартів захисту персональних даних, таких як GDPR у Європейському Союзі, вимагає розробки спеціальних правових норм щодо використання ШІ в кримінальному правосудді.

Попри високий рівень автоматизації юридичної роботи, штучний інтелект поки що не здатний повністю замінити адвоката. Юридична практика включає не лише аналіз документів і правових норм, а й стратегічне мислення, врахування емоційного аспекту, психологічних характеристик учасників процесу та нестандартних ситуацій, які складно формалізувати алгоритмічно. Автоматизовані системи можуть ефективно допомагати у підготовці процесуальних документів або пошуку прецедентів, але прийняття кінцевих рішень та побудова лінії захисту залишаються виключно компетенцією людини. Таким чином, оптимальним підходом є не повна заміна, а інтеграція ШІ як інструменту підтримки ухвалення рішень у кримінальному провадженні.

Висновки. Використання штучного інтелекту в кримінальному захисті відкриває значні можливості для оптимізації юридичних процесів, підвищення ефективності роботи адвокатів та покращення доступу до правової допомоги. Інтелектуальні алгоритми здатні аналізувати великі обсяги судової практики, виявляти слабкі місця в матеріалах обвинувачення, прогнозувати можливі рішення суду та автоматизувати підготовку юридичних документів. Це дає змогу зменшити вплив людського фактора, прискорити процеси ухвалення рішень і зробити правосуддя більш об'єктивним та технологічно розвиненим.

Водночас широке впровадження ШІ в кримінальне правосуддя супроводжується низкою викликів. Серед них – етичні питання, ризики алгоритмічної упередженості, необхідність забезпечення конфіденційності даних та відсутність чіткої нормативної бази для використання таких технологій в українській правовій системі. ШІ не може повністю замінити адвоката, адже ухвалення рішень у кримінальному процесі вимагає людського судження, врахування моральних та соціальних аспектів справи, а також безпосередньої взаємодії з клієнтом.

Міжнародний досвід показує, що штучний інтелект може стати потужним інструментом у сфері кримінального захисту, але його застосування має бути чітко врегульованим і контрольованим. Для України це означає необхідність розробки законодавчих ініціатив, адаптації світових практик до місцевих умов та підготовки юристів до роботи з новими технологіями. Лише за умови відповідального впровадження та

дотримання правових стандартів ІІІ може сприяти модернізації кримінального правосуддя та покращенню захисту прав громадян.

Список використаних джерел

1. Baranov O. Definition of the term «artificial intelligence». *Information and Law*. 2023. № 1(44). P. 32–49.
2. Вара А. М. Роль адвоката у кримінальному процесі. *Адвокатура: минуле та сучасність* : матеріали. ІІ міжнар. наук. конф. молод. вчених, аспір. та студ. (Одеса, 2 берез. 2013) / відп. за вип. д. ю. н., проф. В. М. Дрьомін ; Нац. ун-т «Одеськ. юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2013. С. 275–277.
3. Radutniy O. Liability of a legal entity in criminal law in the refraction of legal personality of artificial intelligence. *Information and Law*. 2024. №. 2 (49). P. 138–150.
4. Karchevskiyi M. V., Radutniy O. E. Artificial intelligence in Ukrainian traditional categories of criminal law. *Herald of the Association of Criminal Law of Ukraine*. 2023. Vol, 1. №. 19. P. 1–25.
5. Бугера О. І. Використання штучного інтелекту для запобігання злочинності. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: юрид. науки*. 2021. № 6. С. 82–86.
6. Hallevy G. When Robots Kill: Artificial Intelligence under Criminal Law. Northeastern University Press, 2013. 264 p.
7. Ушакова І. О. Підходи до створення інтелектуальних чат-ботів. *Системи обробки інформації*. 2019. Вип. 2. С. 76–83.
8. Li H., Yu L., He W. The Impact of GDPR on Global Technology Development. *Journal of Global Information Technology Management*. 2019. Vol. 22, №. 1. P. 1–6.

References

1. Baranov, O. (2023). Definition of the term «artificial intelligence». *Information and Law*, 1(44), 32–49 [in English].
2. Vara, A. M. (2013). Rol advokata u kryminalnomu protsesi [The role of a lawyer in criminal proceedings]. *Advokatura: mynule ta suchasnist: Materialy II mizhnarodnoi naukovoï konferentsii molodykh vchenykh, aspirantiv ta studentiv* (Odesa, March 2, 2013). Odesa: Feniks, 275–277 [in Ukrainian].
3. Radutniy, O. (2024). Liability of a legal entity in criminal law in the refraction of legal personality of artificial intelligence. *Information and Law*, 2(49), 138–150 [in English].
4. Karchevskiyi, M. V. & Radutniy, O. E. (2023). Artificial intelligence in Ukrainian traditional categories of criminal law. *Herald of the Association of Criminal Law of Ukraine*, 1(19), 1–25 [in English].
5. Buhera, O. I. (2021). Vykorystannia shtuchnoho intelektu dlia zapobihannia zlochynnosti [The use of artificial intelligence for crime prevention]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Serii: Yurydychni nauky - Scientific Notes of Vernadsky National University of Kyiv. Series: legal sciences*, 6, 82–86 [in Ukrainian].
6. Hallevy, G. (2013). *When Robots Kill: Artificial Intelligence under Criminal Law*. Northeastern University Press [in English].
7. Ushakova, I. O. (2019). Pidkhody do stvorennia intelektualnykh chat-botiv [Approaches to creating intelligent chatbots]. *Systemy obrobky informatsii – Information processing systems*, 2, 76–83 [in Ukrainian].
8. Li, H., Yu, L. & He, W. (2019). The impact of GDPR on global technology development. *Journal of Global Information Technology Management*, 22(1), 1–6 [in English].

Стаття надійшла 10.02.2025